

ZEYNEP ATIKKAN'IN “AVRUPA BENİM” BATI AVRUPA'DA AŞIRI SAĞIN YÜKSELİŞİ KONUSUNDAKİ YAKLAŞIMININ ÖNEMİ

Özet

Avrupa ülkelerinin birçoğunda aşırı sağ siyasi partiler ve hareketler özellikle son yıllarda yükselişe geçmiştir. Aşırı sağ; demokratik sistemin kurallarını ve eşitlik ilkesini reddedek bireyin özsel haklarından faydalanmasına imkan tanımamaktadır. Bunun yerine ırk, etnik köken, din gibi kişisel özelliklere dayalı otoriter bir sistemin savunuculuğunu yapan, siyasi amaçlarına ulaşmak için şiddeti araç olarak kabul eden görüş olarak tanımlanabilir. Aşırı sağcıların temel dayanak noktalarından biri; etnik homojenlik yaklaşımıyla bir ırkın diğerlerinden ayrı bir topluluk oluşturması tasavvuru içeren “ulusal topluluk” ideolojisidir.

Aşırı sağ partilerin yükselişi aslında merkezin sönüşüne işaret etmektedir. Avrupa medyası aşırı sağ partileri Avrupa karşıtı diye tanımlamıştır. 2014 yılında yapılan seçimlerde aşırı sağ büyük başarı sayılabilecek oranda oy alarak Avrupa Parlamentosu'na girmiştir. Böylece bu tarihten sonra aşırı sağ Avrupa'da kökleşmiş bir siyasi harekete dönüşmeye başlamıştır.

Yerli kültüre mensup insanların bir kısmının yeni gelenlerin kültürünü kendi ulusunun kültürüne, homojenliğine ve yaşam tarzına bir tehdit olarak görmesi, aşırı sağın yükselmesinde önemli bir nedendir. Bunu iyi bilen yeni aşırı sağ da, hızlı ve ani değişimlerin tanımladığı yaşadığımız dünya tarafından ortaya çıkarılan güvensizlik ve belirsizlik duygularını yakalamayı başarmış ve “biz” ve “ötekiler” arasındaki ayrımı vurgulayan bir siyasi söylem vasıtasıyla bunları ele almıştır.

Bu makale de temel eser olarak Zeynep Atikkan'ın “Avrupa Benim” Batı Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişi eseri temel alınarak Aşırı Sağ politikalar incelenmiştir. Kaynakların dağılımı tek bir eserden oluştuğu dikkate alınarak bir akademik değerlendirmeye tabii tutulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Aşırı Sağ Hareketleri, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği, Seçimler

Millî Kültür
Araştırmaları Dergisi
(MİKAD)
CİLT 4 / SAYI 1
HAZİRAN 2020

Sorumlu Yazar
Corresponding Author

Hasan Çağrı ŞAŞMAZ
Atılım Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans,
nevzattopal151@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-
6030-4151

Gönderim Tarihi
Recieved
07. 04.2020

Kabul Tarihi
Accepted
02.05.2020

Atıf
ŞAŞMAZ, H.Ç. (2020).
“Zeynep Atikkan'ın “Avrupa Benim” Batı Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişi Konusundaki Yaklaşımının Önemi”, Millî Kültür Araştırma Dergisi, (4/1), 80-95.

THE IMPORTANCE OF THE APPROACH OF ZEYNEP ATIKKAN IN HER BOOK NAMEDLY “EUROPE IS MİNE”, THE RİSE OF THE FAR RİGT IN EUROPE

Abstract

The far-right parties and movements in most of the European countries especially in recent years have been on the rise. The far right denies the people benefitting from the right of the rules of the democratic system, the principle of equality and the individual freedom. Instead they support the authoritarian system based on the individual issues such as race, ethnicity and religion. The main stance of the far right is that one race is superior than the other races, or different (peculiar) from the others.

The rise of the far right parties means the decline of the centre right parties. The media in Europe portrays the far right parties to be anti-Europe. In 2014 the far right parties for the first time entered the European parliament in a very successful manner. So after this year, the far right parties became the realities of Europe and the radical parties of Europe.

Some of the people belonging to the native culture consider the newcomers and immigrant crowds to be a menace to their original and native culture and this fed the rise of the far right parties in Europe.

Zeynep Atikkan's "Europe is My" Rise of the Far Right in Western Europe, the fundamentally Far Right policies were examined. You have to think of a single work in one of the sources.

Key Words: The Far Right Parties, European Parliament, The Election of European Union

Giriş

Avrupa’da aşırı sağ hareketler, son yıllarda hızlı bir ivme kazanmıştır. Aşırı sağın Avrupa’daki durumuna bakıldığında; aşırı sağ partilerin özellikle yerel seçimlerde elde ettikleri oy artışı, bunun getirdiği özgüven ve şiddet olaylarındaki artış, sarmal şeklinde aşırı sağın yükselişini hızlandıran nedenler olarak sayılmaktadır.

“Aşırı sağ partilerin yükselişi aslında merkezin sönüşüne bir işaret idi. Merkez sönerken, burada bulunan Avrupa politikaları da artık sorgulanmaya başlandı. Avrupa medyası aşırı sağ partileri Avrupa karşıtı diye tanımladı. Bu yakıştırma bir bakıma doğrudu. Bu partiler, Avrupa Birliği’nin bugünkü politikalarına karşı kampanya yaptılar. Ancak Avrupa karşıtı partilerin ırkçı bir platformda geliştikleri de açıktı. Mayıs 2014’teki seçimlerin sonucunu Avrupa Parlamentosu Başkanı Martin Schultz bir cümleyle özetledi: “Avrupa birliği için kötü bir gün”(Atikkan,2014:16).

Avrupa’da yaşanan bu değişimler aynı zamanda ciddi bir demografik sorunu da beraberinde getirmiştir. Avrupa ülkeleri içinde buldukları bu sürece yaşanan ve azalmaya

başlayan nüfusun bütün kaygı, korku ve ekonomik külfetiyle beraber girmiştir. Aşırı sağ partiler genellikle çok kültürlülüğe karşıdırlar. Çok kültürlülük dediğimiz kavram ise; farklı bölgelerden gelen insanların bir arada yaşamaları, birbirleriyle çok da ilişki içerisine girmeden kendi gelenek ve değerlerini koruyabilmelerini sağlar. Çok kültürlülük artan küreselleşme eğilimleri sonucu yaygınlık kazanmış bir sosyo-kültürel olgudur (Çelik, 2018:319). Ancak bireylerin aralarında iletişim ortamının olmaması, zamanla onların birbirlerine yabancılaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle aşırı sağ partiler çok kültürlülüğü var olan ulusların dağılmasına yol açtığını düşünölmektedirler.

“Merkezdeki aynılaşmadan sol partiler epey hasar aldı. Tarih boyunca sol, eşitliği ve üretimin adil paylaşımını ön plana alan bir siyasi mücadele sürdürmüştü. Yeni oyuncuların sahneye çıkmasıyla çeşitlenen küresel rekabette şirketler giderek iş gücü tasarrufuna, düşük ücret ve otomasyona dayalı bir üretim modelini benimsiyorlardı. Avrupa ölkelerinde imalat sanayi büyük darbe yedi. Sol partilerde yeni koşullara uyum sağlamakta zorlandılar. Şüphesiz ki refah devletinin sürdürülebilirliğinin tehlikeye girmesi solun hareket gücünü sınırladı. Sol partiler, kendi içinde ayrışan Avrupa toplumlarını bir büyük şemsiye altında toplama yeteneklerini kaybettiler. Kimseye yaranamama haliydi bu. Buna karşılık yeni yetme aşırı sağ partiler bu zaafı ustalıkla kullandılar. Ekonomideki dönüşüm ve kriz nedeniyle işsiz kalan seçmenin oylarına çengel attılar”(Atikkan,2014: 20).

Kısacası; yeniden yapılanan siyaset sürecinde bu durumdan karlı çıkan sağ partiler olmuştur. Aşırı sağın yükselişe geçmesi aynı zamanda yeni soruları da beraberinde getirmiştir. Bu sorulara bakıldığında günümüzün aşırı sağ partileri Avrupa'nın faşist geçmişinin izlerini mi taşıyorlardı? Siyaseten hangi ideolojiyi temsil ediyorlardı? Yeni ırkçı mı? Popölist sağcı mı? Radikal sağcı mı? Nasyonal- popölist mi? Gibi sorular gündeme gelmiştir.

“ Aşırı sağ hareketler 1930'larda genelde ekonomik bunalımdan etkilenen insanların desteğini kazanırken, günümüzde daha çok küreselleşme sürecinin unsurlarından faydalanamayan, tam tersine bu süreçten ekonomik ve sosyal açıdan olumsuz etkilenenlerin desteğini almaktadır. 1930'lardakinden farklı olarak günümüzde aşırı sağ hareketlerin demokrasiyi ortadan kaldırma gibi bir istekleri yoktur ama “etnokrasi” olarak yeniden tanımlama istekleri vardır. Aşırı sağ partiler arasında farklı düzeylerde otoriter, radikal, popölist, milliyetçi, hatta bazılarında ırkçı eğilimler hakim olup, küreselleşmeye karşıdırlar. Her aşırı sağ parti de bu özelliklerin bazıları farklı oranlarda bulunabilmektedir”(Öner,2014:164-165).

Zeynep Atikkan eseri dikkate alınacak olursa;

26 Mayıs 2014 günü Avrupa Parlamentosu seçimlerinde aşırı sağ partiler Fransa'nın başı çekmesiyle birinci olarak başarı kazanmışlardır. Avrupa seçimlerinde, İngiltere'de sağcı popülist parti olan Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi de birinci sırada yer almıştır. Aynı şekilde İsveç, Danimarka gibi ülkelerde de sağ partiler, sol partileri geride bırakarak ilk sıraya konulmuştur. Aşırı sağ partilerin Avrupa'da yükselişi merkeziyetin sorgulanmasına ve sarsılmasına neden olmuştur. Aşırı sağ partilerin Avrupa Birliği politikalarına olan karşı kampanyaları Avrupa medyasında "Avrupa karşıtı" olarak net söylenmese de ırkçılıkla nitelendirilmiştir. Dolayısıyla Avrupalılar gergin bir durum içerisinde kültürel miraslarına sahip çıkmaktadırlar. *"muhafazakârlar en keskin aydınlanma militanı kesiliyor. Bu endişeleri yırtıcı bir üslupla ifade eden aşırı sağ partilerin etkisi artıyor"* (Atikkan, 2014: 17). Aşırı sağın bu denli etki alanının artmasının arkasında yatan şeylere bakıldığında 80'lerde neoliberalizm etkisi görülmektedir. Neoliberal dönüşüm güven veren eşitlikçi toplum yapısını sarsıntıya uğratmıştır. Bu durum da beraberinde Avrupa nüfusunda birtakım dalgalanmalara sebep olmuş, nüfusun azalması ve yaşlanmasını getirmiştir.

Avrupa, ekonomi yapısını hizmet sektörüyle geliştirmiştir. Çalışma hayatındaki değişiklikler sosyal dengeyi de farklılaştırmıştır. Sınıf ayrımları daha doğrusu sınıf aidiyeti değişmiştir. Aslında muhafazakârların çözümünde de bu olduğu söylenmektedir. Toplumun kesimleri meslekleriyle değil de dini, kültürü ve kimliğiyle tanımlanmaktadır. Dolayısıyla göç dalgasıyla Avrupa'ya yerleşen göçmenler de toplumla birleşerek Avrupalılaştırmışlardır. Tabii bu çok kültürlülüğün sürecinde birtakım göçmen sorunlarıyla karşılaşmıştır-entegre edilmeleri, asayiş meselesi gibi-. Fakat göç sorunu 11 Eylül'den sonra bir İslam sorunu olarak görülmüştür. Aslında temel sorun, uyuşmayan yaşam tarzları yani kültürü oluşturmaktadır.

Avrupa'da yıllardır sol partiler daha eşitlikçi politika güden bir mücadele sürdürmüşlerdir. Fakat yeni gelişen ve aynılan merkezde zorlanmışlardır. Bununla birlikte sağ partiler ise aşırı sağa yaklaşmaya çalışmışlardır. *"Avrupa'da merkez partiler güçten ve gözden düşerken siyaset sahnesinde taşlar yeniden döşeniyordu. Sanayi sonrası süreçte toplumların yeni hassasiyet, özlem ve beklentileri vardı. Seçmen artık çevre, Avrupa Birliği, göçmenler, bölgeler Avrupa'sı gibi temalarla da ilgiliydi"* (Atikkan, 2014: 20). Kısacası aşırı sağ partiler siyaset sahnesinin odağında olmayı başarmaktadırlar. Bununla birlikte yeni siyasetçilerin hızlı gelişimi de kendini göstermiştir. Fırsatlar değerlendirilmiştir.

“Aşırı sağ partilerin ince manevraları da vardı. Liberal Avrupa toplumlarının hoşgörü kavramını abarttığı kanaatindeydiler. Onlara göre Avrupa kültürüyle uyuşmayan Müslümanlara fazla hoşgörülü davranılmıştı. Tehlike kapıya dayanmıştı. Bu bahaneyle Müslümanlara karşı laiklik, kadın-erkek eşitliği, bireycilik ve ifade özgürlüğü gibi Aydınlanma değerlerini sahiplendiler. Batı değerlerini korumak adına eşcinsel haklarını savundular. Böylece liberal kesime selam çaktılar. Aşırı sağ liderler için Aydınlanma değerleri evrensel değil, sadece Avrupalılarınındı” (Atikkan, 2014: 22).

Siyasette yeni bir üslup olarak aşırı sağ liderleri hakaret, tehdit, aşağılama ve dışlanmayı meşrulaştırmaktadırlar. Bu şekilde merkezdeki milliyetçiliği de yeni bir söyleme büründürmektedirler. Aşırı sağ partiler birçok bakımdan yeni bir parti ailesi olma özelliği göstermektedirler (Uzuncayır, 2014:139). Aşırı sağ partiler ekonomisi yüksek ülkelerde hünelerini sergilemektedirler. Dolayısıyla başarılı bir siyaset izlemektedirler. Üstelik siyasi dinamikleri de değişmektedir. Bizi de alakadar eden bir konu olmasına rağmen aşırı sağcılar Türkiye’de gündeme gelmemektedir.

Merkez Sağda Köşe Kapmaca

Sağ hareketli parti sistemi ilk olarak İngiltere’de cereyan etmiş ve sonra Avrupa’ya yayılma göstererek gelişmiştir. Buna “sanayi devrimi sonrası yeniden yapılanma” denmiştir. Bu sürecin temelini Margaret Thatcher oluşturmuştur. Piyasa ekonomisine geçişi sağlayarak ‘özelleştirme’ politikası izlemiştir. Thatcher’ın amacı İngiltere’yi eski gücüne kavuşturmak olmuştur. Thatcher’ın başkanlık ettiği dönemde yeni sağ, yeni solu da ortaya çıkarmıştır. Sol koltuğuna İşçi Partisi’nin liderinin oturmasıyla bu iki grup temelleri sağlamlaşmıştır. Nitekim sol düşünce Almanya, İspanya ve Fransa’ya sirayet etmiş ve İngiliz sol rejimi bu ülkelere rehber olmuştur. Fransa için yeni sağ hareketi ekonomiyi liberalleştirmekle eşdeğerdir. Aynı zamanda da Guallecülükten uzaklaşmayı gerektirmiştir. Fakat Fransa ekonomik liberalleşmeyi uygulayamamıştır. 2007 yılında Cumhurbaşkanlığı koltuğuna Sarkozy oturmuştur. Seçimi kazanır kazanmaz Ulusal Kimlik Bakanlığı’nı kurmuştur. Bu durum:

“Fransızları ucu bucağı olmayan bir ‘biz kimiz’ tartışmasına sürükledi. Canhıraş devam eden tartışmalar sonunda Fransız kimliğinin ne olduğu açıklık kazanamadı, ama toplumda Müslümanlar daha da ötekileşti. Sarkozy ötekiyi daha iyi tanımlamak için laiklik tartışmasını başlattı. Ötekileştirme kotasından Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliğine karşı çıktı. AB kapılarını Türkiye’ye kapatma politikasının militanı kesildi” (Atikkan, 2014: 35).

Nihayetinde Sarkozy muhafazakârlığı yabancı düşmanlığı ekseninde gelişmiştir. Sarkozy aşırı sağa çok yakınlaşmıştır. Bunun nedeni aşırı sağcı Le Pen'in Fransız halkı nazarında gittikçe artan popülaritesinin önünü kesmek içindi. Böylece aşırı sağcı oyları kendi partisine toplayacaktı. İtalya'da ise sağcılık, sağ sözcüğü kullanılmadan yapılmaktadır. Buradaki popülizmi Berlusconi oluşturmaktadır. *“Berlusconi de bütün sağcı popülistler gibi halkın korkularına yatırım yaptı. Politik söylemleri sıkı aile bağları, kültürel kimlik ve otorite temaları ekseninde oturttu. Güvenliğinden endişe eden, göçmenlerin istilasına uğramaktan korkan İtalyanlara otorite ve düzen vaat etti”* (Atikkan, 2014: 38).

ABD-İngiltere çizgisinde gelişen yeni sağ İspanya'ya 10 yıl sonra ulaşmıştır. Halk Partisi aşırı sağ elinde tutmaktadır. *“1996-2004 dönemindeki başbakanlığı sırasında yeni sağın küresel senaryosuna göre oyun kuran Aznar, sağ cephenin en gözü kara liderlerinden biri oldu. Küresel kimlik, Batı değerleri vs. üzerinden siyaset yapan yeni sağın gözüne girdi”* (Atikkan, 2014: 41-42). Almanya'da ise merkezin Merkelleşmesi söz konusudur. Merkel dönemi 2005 yılından itibaren açılmıştır. Siyaset giderek kişi çerçevesinde şekillenmiştir. Merkel sadece partinin liderliğini değil partinin kendisini oluşturmaktadır. *“Merkel'in temsil ettiği merkez sağ, bütün partilerle koalisyona girebilecek bir kimliğe büründü”* (Atikkan, 2014: 46).

Avrupa ekonomisinde en fazla etki orta sınıfta yaşanmaktadır. Çünkü imalat sanayi daralmış, hizmet sektörü artmış ve orta sınıf giderek yok olmaya başlamıştır. Orta sınıfın içi boş olmaya yüz tutmuştur. Bu durum yüksek gelirli ve dar gelirli kesimler arasında büyük bir uçurumu meydana getirmiştir. Bu çarpıklık Avrupa'nın alışık olmadığı bir durum olarak görülmüştür. Refah devleti zorlanmıştır. Toplumda eşitlikçi yapının sağlanması gerekmiştir. Küreselleşme ve teknolojik değişimin etkisi altındaki Avrupa ekonomisi öyle bir hal almıştır ki, sosyal devlete özlem duyulmuştur. Avrupa da Aşırı Sağın yükselmesi ile göçmenlere yönelik ölüm, yaralanma ve şiddet vakaları artış göstermiştir (Aslan, 2018,:61). Çünkü refahın düşmesinde göçmenler suçlanmıştır. Suçlayanlar ise medya elitleri ve siyasetçilerdir.

Kültür Duvarı ve Öteki

Ulusal hükümetler, Avrupa içerisinde kendi bölgesel kimliğiyle yaşamak isteyen insanlarla karşı karşıya kalmışlardır. Öyle ki bu insanlar özellikle kriz dönemlerinde kendi kültürlerine daha çok bağlanmışlardır. Ulusal hükümetler de birtakım taleplerle yüz yüzedir. Aslında bunun nedeni sanayi devrimi sonrası Avrupa'nın çok kültürlü bir topluma kayma durumunun getirisi olarak ortaya çıkmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1980'lere kadar

Avrupa’da çalışan göçmenler burada ailelerle birleşmiştir. 1990’lardan sonra tekrar göç akınıyla Avrupa’da toplumda çatışmalar meydana gelmiştir. Örneğin başörtüsü sorunu, Cuma namazının camilerde yer kalmadığı sebebiyle sokakta kılınması Avrupa’yı rahatsız eden durumlar arasında görülmektedir. Yani dini semboller kültürel savaşların konusu olmuştur. *“Olayın birde demografik boyutu vardı. Almanya’da Müslüman nüfus 3 milyonu, Fransa’da 5 milyonu, İngiltere’de 1 milyon 600bini, İspanya’da ise 1 milyonu buldu. Müslümanlar özellikle büyük kentlerde yoğunlaştılar”* (Atikkan, 2014: 59). Aşırı sağcılar Avrupa’nın müslümanlaşmasını tehlike olarak görmüşlerdir. Bu konu siyasetin odağında yer almıştır.

Avrupa kentlerinin çevresindeki banliyöler Müslümanların yaşadığı bölgeleri oluşturmaktadır. Avrupalılara göre bu banliyöler şiddetin, uyuşturucunun olduğu alt kültür sahalarıdır. *“Kent merkezinden çeperlerine bakan Avrupalı için, banliyöler her zaman ötekilerin adresiydi. Banliyönününkü nüfusu, sanayileşen Avrupa’nın fabrikalarında çalışan işçiler ve yoksul kesimdi”* (Atikkan, 2014: 60-61). Dolayısıyla banliyöler dışlanmış kesimdir. Toplumla uyum sağlayamamış olarak görülmektedirler. İsveç’te başkentte yaşayan banliyöler bulunmaktadır. Bunlar modern binalarda yaşam süren gettolardan birini oluşturmaktadır. Avrupalılar 80’lerden itibaren göçmenlere karşı tavırlarında sıcaklık sergilememekte, algıları değişmekte diyebiliriz. *“90’lardan itibaren göçmen konusu yeni bir dille ifade edilmeye başlandı. Medya dilinde ve politik söylemde göçmen Müslümanlarla özdeşleşti. Ve burada sanki yatay geçişle bir kültür meselesi haline geldi. Göç eksenindeki polemik Batı kültürü ile İslam’ın uyumsuzluğu temasına odaklandı”* (Atikkan, 2014: 65).

Kimliğimi Arıyorum

21. yüzyılda Avrupa, Batı kültürünü ve kimliğini tartışmaya başlamıştır. Basmakalıp ifadelerin kullanıldığı kimlik konusu; siyaset gibi, okul gibi yaşamın her alanına kadar uzanmıştır. Bu nedenle aslında bakıldığı zaman herkes kendi kimlik duvarlarını inşa ediyordu. Kimlik konusu geniş yelpazeli ve teferruatlı bir konu haline gelmiştir. Bu konuda tam anlamıyla mevcut olan bir tanım bulunmamaktadır, herkes kendi kimliğinin bir ucundan tutarak farklı yorumlarda bulunmaktadır.

21. yüzyılın sonlarında yeni bir Almanya ortaya çıkmaya başladı ve kimlik konusundaki bastırılmış oldukları bütün duyguları dışa vurmaya başladılar. Bu nedenle kimlik tanımının aslında duygusal bir tarafı da mevcuttur. Kimlik konusunun da ortaya çıkan farklılıklar elbette önemlilik arz etmektedir. Avrupa Enstitüsü Direktörü Stratenschulte,

Avrupa konusundaki düşüncelerini dile getirirken çeşitliliğin en fazla olduğu kıta olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda kimliğin şekillenmesi ile Avrupa Anayasasının ortaya çıkacağı düşüncesi hâkimdir. Kısaca baktığımızda; sağ kesim kimlik reçetesi istiyordu ancak bu durum gerçekleşmedi, kimlik bilinci yerine tarih bilinci için adım atmaya başladılar.

Siyaset zamanla kültür eksenine çekilmişti ve 2001 yılında zafer kazanan muhafazakâr-liberal koalisyon hükümeti övünmeye başladı. “*Aşırı sağcı gruplar tezlerini bir yok oluş hikâyesine dönüştürdüler. Kendi kentlerimizde, sokaklarımızda yabancıların saldırısına uğruyoruz. Bu gidişata göz yuman siyasi elitler kendi ırklarına karşı soykırım uyguluyorlar diye suçlayıcı mesajları sanal âlemde yaydılar*” (Atikkan,2014:88). Yayılan bu mesajlar ile halkı kendi tesirleri altına almayı başarmışlardır. Bir başka görüş ise; beyaz olmayan göçmenler yüzünden homojen olan İsveç toplumunun değiştiği düşüncesi idi. Kısaca baktığımızda, kimlik tanımlamak için kullanılan laiklik, dindarlık vb. kavramlar birbirine karışmıştır.

“*Fransa bu konuda en başta yer alıyordu. 1990’lardan itibaren Fransa’da aşırı sağ parti Ulusal Cephe, Müslüman-Hristiyan göçmen ayrımı yapmaya başladı*” (Atikkan, 2014:92). Ortaya atılan bu ayrımlar ile ayrıştırmalar oluşturulmaya başlanmıştır. Batı Avrupa’da oluşan bu kimlik siyaseti farklı cephelerden beslenme yoluna girişmiştir. Bakıldığında bunlar arasında 1960’ların sonunda bir grup sağcı aydının başlattığı Yeni Sağ adlı hareket en önemlisi arasında sayılmaktaydı. Ortaya çıkan Yeni Sağ kuramcıları aşırı sağı yeni bir dil ile meşruiyet yaratma çabasına girdiler. Yeni Sağ; kapitalizme, sosyalizme ve çok kültürlü toplum yapısına karşıydı.

“*Yeni Sağ’ın tezine göre kültürler farklı ama eşittirler. Böylece ırkçılık ilhamı geçersizdi. Yeni sağın tasavvuruna göre farklı toplumlar kimliklerini korumak için ayrı olmalıydı*” (Atikkan,2014:94). Kısacası; yeni sağ kültürleri eşit olduğunu ama birbirine karışmaması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu nedenle çok kültürlü toplum yapısının içinde bulunulan toplum için zararlı olduğunu dile getirmişlerdir. Yeni Sağ anlayışında “*çok kültürlülük*” söylemi “*toplumsal bütünleşme*” söylemine dönüşmüştür (Kymlicka, 2011:300).

Aşırı Sağın Aile Fotoğrafı

Aşırı sağcı partiler ilk olarak yerel seçimlerde, daha sonra ise genel seçimlerde ani bir atak yaparak merkez kapısını aralamışlardır. Elde etmiş oldukları bu başarı ile 1984 yılında Fransa’da aşırı sağın temsilcisi Avrupa Parlamentosu’nda seçimleri kazanmıştır. Daha sonra

ise 1990'lerden itibaren aşırı sağın her başarısı medyada etki yaratmaya başlamıştı, ancak elde etmiş oldukları onca başarıya rağmen, bu partilerin kimliğini hiçbir zaman tanımlanamamıştır.

“ Bu partilerin liderleri ve militanları ise kendilerini tanımlamakta hiç zorlanmadılar. Önce ‘sağ’ kavramını kendilerinden reddettiler. İlk olarak da ‘aşırı’ sıfatını hiç üstlerine almadılar. Israrla ‘biz yeni merkeziz’ diye kestirip attular. (Atikkan,2014:102). Aynı zamanda devletler Yeni sağ ideolojisinden faydalanırken seçici davranmakta özen gösteriyorlardı. Bu nedenle her ülke kendi siyasi kültürüne göre kendi rotasını belirliyordu. Aşırı sağ partiler faşizm etkisinden uzak durmuşlardır. Ancak temel söylemlerinden birisi olan İslam karşıtlığı hiçbir zaman değişiklik göstermemiştir (Kepenek, 2016:1).

1995 yılında Aşırı Sağcı Danimarka Halk Partisi kurulmuştur. Kuzeyde baktığımızda ise popülist Norveç İlerleme Partisi değişik evrelerden geçmeye başlamıştır. Bu partinin savunucuları kendilerini Avrupalı aşırı sağcılardan hep soyutladılar. Fakat onlarda diğerleri gibi Müslüman göçmenler üzerinde siyaset yapmaya devam ediyorlardı. *“ Avusturya Özgürlük Partisi aşırı sağın favori teması olan kültürel kimliği sahiplendi. Ancak kimlik konusundaki bir dizi ideolojik dönüşüm geçirdi. Önce Germen milli davasına sarıldı, daha sonra pozitif milliyetçiliğe yöneldi; bu sefer atalarından kalan kültürel mirası koruma ve yeni kuşaklara devretme misyonuna kilitlendiler” (Atikkan,2014:112).* Bu süreçlerden sonra kimlik unsuru yeniden şekillendi ve bir dışlama aracı olarak kullanılmaya başladı.

Le Pen Avrupa'nın İslamlaşmasına karşı mücadele etmiştir ve bununla beraber mücadele edenlerin hepsinin ortak noktası islamizme karşı ve ona ters olarak ortaya çıkan değerleri korumak olmuştur. Bu durumda İtalya'ya baktığımızda ise aşırı sağın zamane partileri iki koldan gelişmeye başlamıştır. Siyasi birliğini geç kurmasına rağmen bölgesel olarak ortaya atılan iddialar ve hassasiyetler hep aynı kalmıştı. *“ Her ülkenin ulusal tarihi ve siyasi kültürü aşırı sağcı partilerin karakterine yansıyor” (Atikkan,2014:130).* Bu durumun en açık örneği olarak Belçika gösterilmektedir. Ancak Avrupa'nın en güçlü ekonomisine sahip olan Almanya'da aşırı sağ partilerin varlığı söz konusu dahi değildir. Almanya'nın Nazizmin izlerinden kurtulması gerektiğini savunmuşlardır. *“İkinci dünya savaşından sonra ülkeler faşist partileri Almanya örneğinde görüldüğü üzere anayasal bir suç sayarak ya da Avusturya örneğinde görüldüğü üzere siyaseten dışlayarak izole etmeye çalışmışlardır. Fakat günümüzün aşırı sağ küreselleşme sürecinin yol açtığı mutsuzlar, endişeliler ve öfkeli kitlelerini arkasına alarak güç kazanmaya başlamıştır. Ulusal parlamentolarda gerek seçim sisteminin bir sonucu olarak gerekse de siyasilerin ve seçmenlerin başka seçenek kalmadığında aşırı sağ partiye karşı tek bir partide birleşebilmeleri neticesinde henüz hiçbir*

aşırı sağ parti tek başına iktidar olamamış.1999 Avusturya seçimleri hariç koalisyon ortağı da olamamışlardır”(Çöpoğlu,2017:13). Bu düşünceler doğrultusunda 21. Yüzyılda Almanya’da merkezi kıpırdanmalar başlamıştır. Aynı zamanda toplum içerisinde İslam karşıtlığı halen devam ediyordu. Zamanla bu Özgürlük Partisi adında bir parti kuruldu ve İslam karşıtlığı bu parti içerisinde de görünür halde olmaya devam ediyordu. Bu partiler Almanya’da sandıkta yükselme konusunda başarısızlık yaşıyor ancak merkez sağın aşırı unsurları halkın duygularına etki ediyor ve onları etkisi altına alıyordu.

“Klasik aşırı sağ partilerin başarılı olamadığı Almanya’da, özellikle Soğuk Savaş sonrasında, Neo- Nazi gruplar küçük nüvelerde örgütlenip mahalle kabadayılığına soyundular”(Atikkan, 2014:134). Aşırı sağ partiler aynı zamanda İngiliz siyaset sahnelerinde de varlık gösteremediler. 2000’lerde aşırı sağ partiler Avrupa siyasi sınıfının asli unsurları olmuştur. 2014 yılında ise Avrupa Parlamentosu seçimlerinde yerlerini almışlardır.

“ Batı Avrupa’daki yerleşik siyasi hareket açısından baktığımızda, Almanya, Avusturya, Fransa, İtalya gibi ülkelerde mevcut olan aşırı sağ partilerin uzun bir geçmişi olduğu ve aşırı sağ siyasi hareketlerin zaman zaman etkileri azalsa da, buldukları ülkelerde güçlü birer siyasi aktör olarak hareket ettikleri gözlemlenmektedir” (Dilbirliği,2017:156).

Karizmatik, Medyatik ve İslamofobik

Batı Avrupa ülkelerinde varlıkları hissedilen aşırı sağ partilerin yıldızı karizmatik liderlerle parlamıştır. *“Avrupa ve dünyayı ikici dünya savaşına sürükleyen faşizm ve aşırı sağ partilere karşı Avrupa da büyük bir direnç söz konusu olmuştur. Fakat bu güçlü dirence rağmen aşırı sağ partilerin ve seçmen kitlelerinin ve teknolojik gelişmelerle söylemini geniş kitlelere yayabildiği görülmektedir. Faşist partiler birinci dünya savaşından sonra özellikle ekonomik krizler neticesinde bozulan sosyal dengeden, Yahudi karşıtlığından ve barış anlaşmalarının ülkelerine vurduğu zinciri kırmak isteyen karizmatik liderlerden güç almıştır” (Çöpoğlu,2017:14).Bunlar çağdaş beyaz adam profili ile sahneye çıkmışlardır ve aşırı sağ partiler aynı zamanda liderleri daha çok seçim dönemlerinde sahnede aktif olarak görülmüyorlardı. Aynı zamanda bu partiler genelde liderlerin adıyla özdeşleşerek yeni bir isim olarak ortaya çıkmışlardır.*

“ Postmodern zamanların aşırı sağcı liderleri kendilerinden söz ettirmek için karizma imal ettiler. Her biri farklı bir yöntem izledi. Örneğin Avrupa aşırı sağının simge isimlerinden şekillendirdi”(Atikkan,2014:143). 1990’lardan itibaren medya da Müslümanlara hakaret eden

ve siyasi tartılmalara katılan liderlerin haber değeri artmaya başlamıştı. Medya burada reyting peşindeyken aşırı sağın radikal söylemi de normalleşiyordu. “*Yirminci yüzyılın ilk yarısında Avrupa, demokrasiyi tehdit eden biyolojik ırkçılık yapan faşist partiler üretti. 20. Yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan aşırı sağ partiler ise farklı bir platformda “öteki” imalatına giriştiler. 20. Yüzyıl faşizminin radikal milliyetçiliğine sırtlarını dönüp, yeni sağın ideologların ortaya attığı kültürel kimlik, aidiyet, kılık kıyafet üzerinden “farklılık” yaratma ideolojisine sarıldılar*”(Atikkan,2014:149).

Aynı zamanda hiçbir aşırı sağ parti Fransa’da kurulan Ulusal Cephe kadar küreselleşme karşıtı mesajlar vermemiştir. Politik elitlere karşı tavır alan yeni aşırı sağ partiler kariyer yapmışlardır. Aynı zamanda refah devletini korumak, onlar için bir onur meselesine dönüştü. Refah düzeni onlar için mükemmelin tarifiydi. Aşırı sağ partiler toplumların duyarlılıklarına göre mesaj vermektedirler. “*Aşırı sağcı kadrolar Batı değerleri ile İslam kültürünün uyumsuzluğunu kanıtlamak için en çok kadın- erkek eşitliği temasını kullandılar. Özellikle Danimarkalı aşırı sağcı siyasetçiler kadın konusundaki tartışmalarda başrol aldılar*”(Atikkan, 2014:166). Kısaca değinecek olursak; aşırı sağcı partiler tükenmiş umutların, endişelerin, korkuların oylarına talip oldular.

21. yüzyılda Avrupa’da iki farklı yapı göze çarpmaktaydı. Bir taraf yok olduğunu, kimliğinin gittiğini düşünürken, diğer tarafta ise güç entegrasyon konusu hakimdi. “*Aşırı sağ partiler parçası oldukları koalisyonlar veya dışardan destekledikleri azınlık hükümetleri üzerinde baskı kuruyorlardı. Özellikle göçmenler konusunda aktivist gibi mücadele verdiler. Genellikle başarılı oldular*”(Atikkan,2014:175).

Tepeden İnen Irkçılık

Batı Avrupa toplumları yıllardır demokratik bir düzen içerisinde yaşadıklarından dolayı Batı demokrasilerinde ırk ve ırkçılık kavramları kolay kolay kullanılmıyor.

“*İkinci dünya savaşı sonunda gelişen Avrupa tarihçiliği faşizmi gömmüştü. Savaş sonrasında uluslararası kurumlarından UNESCO ırkçılığın bilimsel herhangi bir dayanağı olmadığını altını çizerek son sözü söyledi. Bu dönemde Avrupa’da ırkçılık karşıtı hareketler güçlendi ve toplumların dikkati büyük çapta demokrasi ve eşitlik taleplerine odaklandı. Irkçılığın geri gelmeyeceğine o kadar inanıldı ki, ırkçılık tanımlanamaz oldu*”(Atikkan,2014:179).

Avrupa’da kamuoyu yoklamalarına bakıldığı zaman Avrupa topluluklarının farklı yerlerden gelen, farklı hayat tarzlarına sahip insanlarla aynı mahallede bulunmak istemedikleri ortaya çıkıyor. Özellikle baktığımız zaman yeni ırkçılık tepeden inen ırkçılık dediğimiz şey; toplumların yüksek kesiminde, elitlerin elinde şekillendi, sağ ve solda bulunan hükümetler bu yeni ırkçılığa katkıda bulundular.

“Muhafazakâr Hristiyan demokrat birliği, Almanya da İslam’ın yeri konusunda kendi içinde bölündü. Merkez hükümetinin İçişleri Bakanı Hans-Peter Friedrich, bakanlık koltuğuna oturduğu gün “İslam’ın Almanya’nın bir parçası olduğu tarihsel olarak kanıtlanamaz” dedi (Atikkan,2014:185). Aslında bu açıdan baktığımız zaman bakan da burada ırk siyaseti, ırk ayrımcılığı yapıyordu. Özellikle Almanya’nın bu durum içinde bulunması, o toplumda yabancı düşmanlığının olduğunu da açıkça göstermekteydi. Aslında bu ırkçılığı yapan sıradan insanlar değildi, toplumlardaki aydın kesimlerde ırkçılık yapmaktaydı. Burada Aloin Badio’nun sözlerine bakacak olursak; “büyük kentlerdeki islamafobiyi ve özellikle gençlere yönelik şiddeti aydınlar körükledi. Toplumsal barışı ve adaleti sağlayamayan hükümetler yabancuları, özellikle Arapları ürkmüş ve pusulasını şaşırılmış seçmenin hedefi haline getirdiler” (Atikkan,2014:187). Bu ırkçılık konusu aynı zamanda medya aktörleri tarafından ele alınmıştır. Ayaan Hirsi Ali, İslam ile şiddet arasında bağ olduğunu kanıtlamaya çalıştı ve yazılarını İslam karşıtlığı üzerine ele aldı. Avrupa’da İslam karşıtlığını savunan kişiler bunu dile getirmekten çekinmediler. Özellikle Oriana Fallaci; gün geçtikçe Avrupa’da nüfusu artan Müslümanları fareye benzetti. Burada tuhaf ve farklı olan şey ise Fallaci’nin yazdığı bu kitap Avrupa da en çok okunan kitaplar listesinde birinci sırayı aldı.

İslamafobi kavramına bakacak olursak; islamafobi kavramı genel olarak aşırı sağ partilerin kullandığı bir kavramdır. Aslında buradaki temel problem, İslam’ın kendisi değildir, Avrupa toplumlarının İslamlaşma korkusu Müslümanlar tarafından kuşatılmışlık takıntısıdır. *“Psikolojide “fobi ve fobia” kelimesi belli bir nesnenin, durumun veya etkinliğin yarattığı ve kişinin kendisi tarafından da yersiz veya aşırı kabul edilen usdışı oluşan korku olarak tanımlanmaktadır. İslamofobi ise korku duygusu ile karakterize edilerek eski bir korku ifade etmek için Batılılar tarafından kullanılmaktadır. İslamofobi, yüzyıllar boyunca sürdürülen savaşlar, soykırımlar, haçlı seferleri ile kendini gösteren dini hoşgörüsüzlüğün bir ifadesidir. Bu hoşgörüsüzlüğün temelinde ise İslam’ın kısa zamanda doğması ve yayılması diğer dinler tarafından kendileri için bir problem ve tehdit olarak algılanmasına neden olmuştur. İslamofobik görüşe göre İslam dininin Batı kültürü içerisinde bir değeri yoktur ve Batı kültüründen aşağıdır. Ayrıca İslamofobik anlayışa göre İslam şiddet içerikli siyasi bir*

ideolojiye sahiptir. Dolayısıyla Batı medeniyeti İslamofobi tutumunu ayrımcılık, medyadaki iftiralarıyla, fiziksel rahatsızlık ve saldırganlık eylemleriyle göstermektedir”(Karlı,2013:81).Tanımdan da anlaşıldığı üzere İslamofobi kavramı Batılılar tarafından ortaya atılmış ve dinin hoşgörüsüzlüğün ifadesi olarak kullanılmaktadır. Ortaya çıkan bu hoşgörüsüzlüğün temelini ise İslamın kısa sürede doğup yayılmasına bağlamaktadırlar.

Aslında bu süreç içinde fobi kelimesini barındırdığından kimseye cezbedici olarak gelmiyor. Çünkü fobi kelimesi normal olmayan bir ruh halini ifade etmektedir. “Nitekim ırkçılarla mücadele eden pek çok kuruluş, islamafobi yerine “Müslümanlara karşı ırkçılık” kavramını kullanıyor. Nedenine gelince de, “Müslümanlara karşı ırkçılık” kavramını bir insan grubuna, islamafobi ise bir dine karşı düşmanlığı tanımlıyor”(Atikkan,2014:196).

Çolakoglu'nun islamafobi tanımına bakacak olursak; “ İslamafobi, sosyal, politik, ekonomik ve yasal güçleri yönetme konusundaki kendi başarısızlıklarını ve dolayısıyla eşitsizliğin, adaletsizliğin, yoksulluğun, işsizliğin, güvensizliğin ve yabancılaştırmanın yükselişini örtbas etmenin bir yolu olarak çoğunluğa dayalı toplumda bir tür yanlış bilinç ya da sanrı yaratmak için siyasi partiler tarafından inşa edilen bir ideolojidir. Bu bakımdan İslamafobi, etnik köken ve dinsel sınırları esas alan neoliberalizm bu çağında uyum ve itaatin sağlanması için muhafazakâr siyasi elitler tarafından kullanılan pratik bir toplumsal denetim aracıdır. Zaten, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında şekillenen çağdaş Avrupalı kimliğinin kısmen ırkçı ideolojinin yanı sıra, Müslüman karşıtlığı üzerine kurulu olduğu herkesçe bilinmektedir. Bu ise, günümüz İslamofobisinin popülerlik kazanmasını kolaylaştıran önemli unsurlardan biridir”(Çolakoglu, 2019:937).

Faşosfer

Dijital ortamdaki terör örgütlerinin faaliyetleri gün geçtikçe artmaktaydı. Özellikle elde edilen veriler çok korkunçtu. Bu durumdan en çok mustarip olan kesimi ise gençler oluşturuyordu. Çünkü dijital ortamlarda radikal görüşlerin haddi hesabı yoktu ve web siteleri kin ve nefret saçıyor ve bloklar gençleri şiddete teşvik ediyordu. Sanal âlem artık denetilemez bir hal almıştı. Interpol'ün genel sekreteri Ronald K.Nable, sanal âlemde yayılan şiddetin boyutlarını şöyle özetlemektedir;

“Gençleri, terör eylemlerine çekmek isteyen gruplar için internet bulunmaz bir mecra. Dijital âlemin nimetlerinden yararlanan radikal gruplar kolaylıkla etkilenen gençleri radikalleştiriyor. Sanal ortam aşırı uçları güçlendiriyor ve tersine mücadeleyi zorlaştırıyor.

Küresel tehlike kapımıza dayandı. Bu tehdide karşı ülkeler birlikte hareket etmek zorundalar”(Interpol basın bülteni,21 Eylül 2010). Özellikle internet ve radika kelimesinin birleşimi ilk olarak akla İslami toplumları getirmekteydi. Çünkü özellikle bazı İslami görüşlerin temsilcileri olanlar dijital ortamlarda çok aktiftiler. Görüşlerini ise facebook aracılığıyla yayıyorlardı. Kuzey Avrupa'nın dijital ortamında ise; beyaz adamlar pirim yapıyordu. Buradaki insanlar beyaz adamı anlatmaktan hiç de çekinmiyorlardı. Özellikle beyaz milliyetlerden oluştuklarını dile getirmektedirler. Sitenin söylediği şey ise şudur: *“beyaz olmayanların çıkarlarına, değerlerine ve mirasına sahip çıkan binlerce kurtuluş mevcut. Bizde kendi değer ve çıkarlarımıza sahip çıkıyoruz”*(www.stormfront.org).

Avrupada ırkçı blog, aşırı sağcı ve sitelerin gelişmesinde Amerikan Blogosferi belirleyici oldu. Bu gelişmeye temel dayanak noktası olarak ise; Avrupalı aşırı sağcı İslam karşıtı aktivistlerin Amerikan dijital alanında yazmaya başlaması olmuştur. Facebook ve twitter aşırı sağcı ve genç aktivistlerin en cazip mecralarındandır. Özellikle gençler, merkezdeki geleneksellikleri artık savunmuyorlar. İçinde buldukları ülkenin hukuk sistemine güvenmiyorlar. Avrupa birliğine güvenmiyorlar. Avrupa'nın kültürel kimliğini ise sağcı popülist partilerin sahiplendiğini düşünüyorlar. *“Dijital ortamda aşırı sağın hamleleri birçok koldan gelişti, örneğin elektronik ansiklopedi Wikipedia'ya karşı İsveçli aşırı sağcı aktivistler Metapediayı kurdular. Kültür, sanat, bilim, felsefe ve siyasi konulara odaklı Matepedia yüksek kültürü sahiplenme iddiasıyla sanal ortama kapağı attı. Doğrusu kullandığı ağdalı dil, internetin hızlı, çarpıcı ve kısa cümleli iletişim kültürüyle çelişiyordu. Bu sıra dışı ansiklopedi olaylara yukarıdan bakma iddiasındaydı”*(Atikkan,2014:214).

Ulusal ve kültürel kimliği koruma iddiasındaki partiler mesajlarını facebook kullanıcılarıyla doğrudan paylaşıyorlardı. Özellikle yeni sempatanlar kazanmaları onlar açısından çok iyi olmuştu. Özellikle dijital evrenin bütün alanlarında üstünlüğe sahip olan beyazların kültürünün yabancılar tarafından yok edilmesi, sol kesimin Müslümanlarla işbirliği yapıp çok kültürlülüğü dayatması gibi çerçevelerde korku, önyargı ve öfke üretmede yeni bir kesim rol almaya başladı.

SONUÇ

Avrupa ülkelerinde giderek artış gösteren aşırı parti hareketleri etkinlikleri hemen hemen her alanda kendini var etmeye başlamıştı. Siyasi ve ekonomik elitlere öfkeli, uluslararası kurumlara karşı, milliyetçi ve gelecek endişesi taşıyan beyaz adam profili ve

Trump'ın beyaz saraya seçilmesi Avrupa da ciddi kırılmaların oluşmasına neden oldu. Aslında bu dönem batı demokrasileri için çok önemli bir dönemdi, çünkü Batı Avrupa çökebilirdi. Özellikle Avrupa'da terör olaylarının yarattığı korku, halkın korkularıyla da birleşince aşırı sağcı partiler kendini sunmaya başladı. Siyasi partiler açısından değerlendirecek olursak; Avrupa'da aşırı sağ siyasi hareketlerin bazı noktalarda birleştiğinden bahsetmek mümkündür. Bunlar; Avrupa birliğine olan karşıtlıkları ve ülkelerin Avrupa Birliği'nden çıkmasını sağlaması. İkinci olarak göçmen ve yabancı karşıtlığı, bu bağlamda Avrupa'ya olan göçün sınırlanmasının sağlanması, sonuncu ise, Avrupa'da görünür olan İslam dinini kamusal alanda dışlamak, aynı zamanda İslam dinine yasaklar getirerek Müslüman haklarının kısıtlanmasına neden olmaktır. Aslında alternatif sağın yapmaya çalıştığı temel nokta: Avrupa'nın beyaz etnik ve kültürel kökenlerini korumaktı. Bu dönemde Avrupa birliğinin projesi de hasar aldı. Çünkü merkezdeki partilerin zaafı Avrupa birliği projesinden daha önemliydi. Aşırı sağın AB projesine karşı saldırıları karşısında merkez partiler çevresiz kaldılar. AB'yi savunamadılar.

İslamofobi Avrupa genelinde tırmanışa geçmişti ve Müslüman düşmanlığı da artık Avrupa'da tuhaf bir durum olarak görünüyordu. Avrupa halkı göçmen sayısının fazla olduğunu düşündüklerinden asayiş, işsizlik ve eğitim düzeyinin düşmesi gibi sorunların temel nedeni olarak İslamı görüyorlardı. Aslında Avrupa burada ikiye bölünmektedir. Çünkü göçmen sorunu İslam diniyle özdeşleşmektedir. Özellikle Avrupa toplumları arasında tembel güneyli, çalışkan kuzeyli gibi tartışmaların çıkması yeni ötekilerin ortaya çıkmasına neden oldu. Fakat bu durum aşırı sağ partilerin işine geldi, çünkü onlar bu durumu hem kullandılar, hem de saldırgan üsluplarıyla beslediler. Sağ partiler özellikle; soldan çalarak, kadın erkek eşitliği, ifade özgürlüğü ve insan haklarını kendilerine mal ettiler. Aşırı sağ partiler yakın zamana kadar, küreselleşmenin mağduru olmuş, işini kaybetmiş ve dışlanmış bir kesimin oylarını topladılar.

KAYNAKÇA

Aslan, H. K. (2018). Aşırı Sağın Yükselişi: Resme Küresel Perspektiften Bakmak. *Muhafazakar Düşünce Dergisi* (53), 47-70.

Atikkan, Z.(2014). *Avrupa Benim Batı Avrupa da Aşırı Sağın Yükselişi*, İstanbul: Metis.

Çelik, H. (2018). Çok Kültürlülük ve Türkiye'deki Görünümü. *U.Ü Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 9 (15), 319-332.

Çolakoğlu, E. (2019). Avrupa da Mülteciler, Yükselen Aşırı Sağ ve Seçim Süreçleri, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(3), ss.933-961.

Çöpoğlu, M.O.(2017). Avrupa da Yükselen Popülist Aşırı Sağ Partiler: Özgürlükler ve Uluslar Avrupası (ENF) Grubu Üzerine Bir İnceleme, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(7), ss.1-17.

Dilbirliği, M.(2017). Avrupa da Aşırı Sağın Görünüş Şekilleri: Almaya Örneği, *Liberal Düşünce Dergisi*, 86, ss.145-168.

Karşı, N.(2013). İslamofobi'nin Psikolojik Olarak İncelenmesi, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 13(1), ss.75-100.

Kepenek, B. (2016). *Avrupa'da İslam Düşmanlığı*. Diaspora Araştırma Merkezi.

Kymlicka, W. (2011). Çok Kültürlülük: Başarı, Başarısızlık ve Gelecek. (Çeviren, & F. Öztürk, Dü) 297-332.

Öner, S.(2014). Avrupa da Yükselen Aşırı Sağ, Yeni “Öteki”ler ve Türkiye'nin AB Üyeliği, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 13(1), ss.163-184.

Uzuncayır, C. (2014). Göçmen Karşıtlığından İslamofobiye. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi* , 2 (2), 131-147.

www.stormfront.org